

## ИКОНОМИЧЕСКИ СМЕТКИ ЗА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО ЗА 2020 ГОДИНА (ОКОНЧАТЕЛНИ ДАННИ)

### 1. СМЕТКА „ПРОИЗВОДСТВО“

#### 1.1. Продукция

Стойността на крайната продукция, произведена в селското стопанство за 2020 г. (в текущи цени), възлиза на 7 866.1 млн. лв., което е с 4.5% по-малко в сравнение с предходната година. Намалението е в резултат на спад в обемите на произведените количества с 11.0%, въпреки увеличението на цените със 7.3%.

Стойността на продукцията, произведена от растениевъдството, се равнява на 5 238.0 млн. лв. и представлява 66.6% от общата стойност на селскостопанската продукция. Преобладаващата част от продукцията в растениевъдството (81.6%) през 2020 г. е от зърнени и технически култури, чиято стойност се изчислява съответно на 2 608.5 млн. лв. и 1 667.0 млн. лв.

В сравнение с 2019 г. стойността на продукцията, произведена от растениевъдството е по-ниска със 7.0%, което е в резултат на спад в обемите с 16.0%, отчасти компенсирано от увеличение на цените с 10.6%. Спадът в обемите на растениевъдната продукция се дължи предимно на спада в производството на зърнените и техническите култури, в резултат на по-ниските добиви заради продължителното засушаване.

Стойността на произведената през 2020 г. продукция от животновъдството възлиза на 1 962.0 млн. лв., или 24.9% от крайната продукция в селското стопанство. Спрямо 2019 г., стойността на продукцията от животновъдството отбелязва увеличение с 2.7%, което се дължи на увеличение както на обемите - с 2.0%, така и на цените - с 0.7%.

Стойността на продукцията от отглеждането на селскостопански животни е 988.2 млн. лв. (50.4% от продукцията в животновъдството), докато стойността на произведените животински продукти се равнява на 973.8 млн. лв. (49.6%). В сравнение с 2019 г. стойността на отглеждането на селскостопански животни се увеличава с 2.6%, което се дължи както на увеличение на произведените обеми - с 1.0%, така и на увеличение на цените с 1.6%. Стойността на произведените животински продукти, спрямо предходната година, отбелязва увеличение с 2.8%, което е в резултат на увеличение на обемите с 3.0%, докато цените намаляват с 0.2%.

В сравнение с 2019 г. стойността на селскостопанските услуги отбелязва намаление с 6.1%, докато стойността на продукцията от второстепенни неселскостопански дейности (неотделими) се увеличава с 2.6%. Увеличението на продукцията от второстепенни неселскостопански дейности е в резултат на увеличение на цените - с 4.6%.

#### 1.2. Междинно потребление

Стойността на вложените в селското стопанство през 2020 г. средства за текущо потребление се равнява на 4 446.6 млн. лв., което е с 6.9% по-ниско спрямо предходната година. Понижението се дължи на спад както в обемите - с 5.1%, така и в цените - с 1.9%.

Спрямо 2019 г. увеличение на вложенията за текущо потребление е отчетено единствено при семената и посадъчния материал - с 5.7% и при поддръжката и ремонта на машини и дребен инвентар - с 2.8%. Най-голямо понижение спрямо предходната година се наблюдава при разходите на стопанствата за горива и моторни масла - с 14.6%, което е в резултат на намалението както на обемите - с 3.7%, така и на цените - с 11.3%.

www.nsi.bg

### 1.3. Брутна добавена стойност

Създадената през 2020 г. брутна добавена стойност в селското стопанство (по базисни цени) се равнява на 3 419.5 млн. лв. и е с 1.1% по-малко спрямо предходната година, като значителния спад на обемите - с 19.1%, е компенсиран с увеличението на цените - с 22.3%.

### 2. СМЕТКА „ФОРМИРАНЕ НА ДОХОДА“

Нетният опериращ излишък/смесен доход в селското стопанство през 2020 г. е приблизително на нивото на предходната година - 3 661.1 млн. лв. Намалението спрямо 2019 г. е 0.2% и е на същото ниво в процентно изражение като регистрираното намаление на нетната добавена стойност.

### 3. СМЕТКА „ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ ДОХОД“

Нетният предприемачески доход в селското стопанство през 2020 г. достига 2 405.7 млн. лв. и намалява спрямо предходната година с 2.1%. Намалението предимно се дължи както на увеличението на арендата - с 4.0%, така и на платените от земеделските стопанства лихви - със 7.4%.

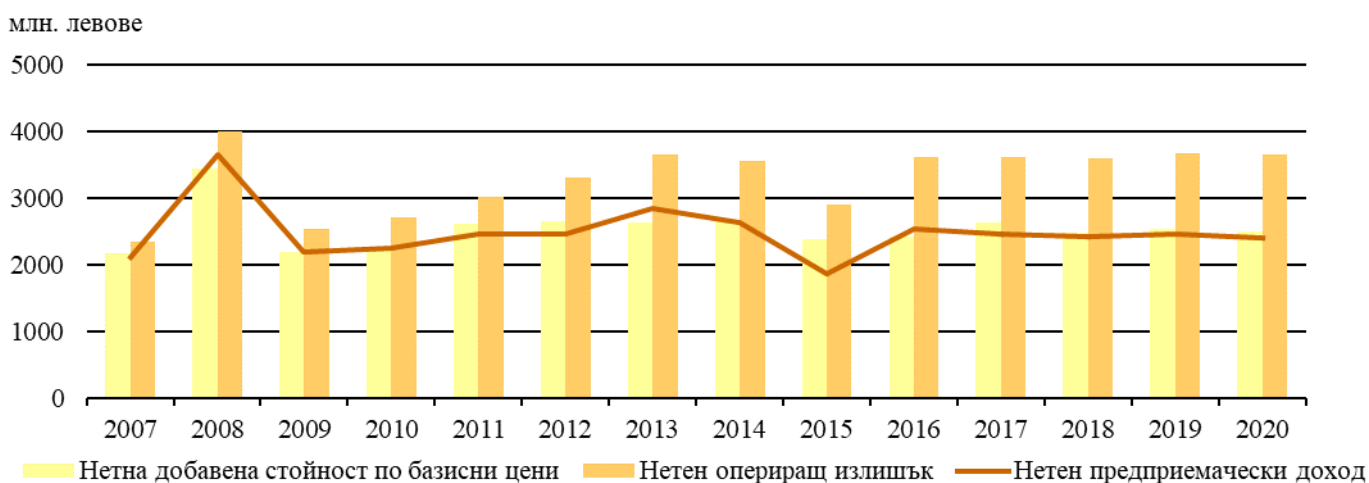
### 4. СМЕТКА „КАПИТАЛ“

Бруто образуването на основен капитал в селското стопанство през 2020 г. се равнява на 777.1 млн. лв. и се увеличава спрямо предходната година с 2.6%.

По-голямата част от него - 630.6 млн. лв. (81.1%), представлява брутообразуване на основен капитал в неселскостопански продукти, от които в селскостопански машини, оборудване и транспортни средства - 463.9 млн. лв. (59.7%), и в сгради - 165.8 млн. лв. (21.3%).

Бруто образуването на основен капитал в селскостопански продукти (трайни насаждения и селскостопански животни) достига 146.5 млн. лв.

**Фигура 1. Изменение на показателите за доход в селското стопанство в периода 2007 - 2020 година**



## Методологични бележки

**Икономическите сметки** за селското стопанство са сателитни сметки на националните сметки, които предоставят допълнителна информация и използват понятия, адаптирани към специфичното естество на отрасъла. Те са разработени съгласно РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 138/2004 и приетата от Евростат методология, описана в „Manual on the Economic Accounts for Agriculture and Forestry, 1997, Rev. 1.1“. Архитектурата на сметките е изградена от четири сметки - три за текущи операции - „Производство“, „Формиране на дохода“, „Предприемачески доход“, и една за натрупване - „Капитал“, като последователността и изчерпателността им се осигуряват в съответствие с Европейската система от сметки.

### Основни показатели

Основната цел на разработването на икономическите сметки е изчисляването на предприемаческия доход в отрасъл „Селско стопанство“. Изчислението на дохода се осъществява в рамките на трите сметки за текущи операции, при което се използват следните методологически връзки:

- Продукция от растениевъдството
- + Продукция от животновъдството
- + Селскостопански услуги
- + Неотделими неселскостопански дейности
- = Продукция от отрасъл „Селско стопанство“
- Междинно потребление
- = Брутна добавена стойност
- Потребление на основен капитал
- = Нетна добавена стойност
- Компенсация на наетите
- Други данъци върху производството
- + Други субсидии върху производството
- = Нетен опериращ излишък/смесен доход
- Платени ренти
- Платени лихви
- + Получени лихви
- = Нетен предприемачески доход.

**Продукцията на отрасъл „Селско стопанство“** представлява стойността на всички произведени стоки и услуги от единиците със селскостопанска дейност. Данните се отнасят за крайната продукция, която не включва вътрешния оборот (стоките и услугите, произведени и употребени в самото стопанство през отчетния период).

В икономическите сметки за селското стопанство съгласно изискванията на Приложение XI на ЕАА '97, Rev. 1.1, не се включват:

- продукцията от единиците, занимаващи се с производството на сертифициран размножителен материал за научни цели или за използване в растениевъдството и животновъдството;
- продукцията от дейности, свързани с допълнителни услуги в селското стопанство, като използване на напоителни системи, дизайн, поддържане и засаждане на градини, паркове и други зелени площи, кастрене на дървета, подрязване на храсти и жив плет и т.н.;
- незавършеното производство, отнасящо се за културите, чийто производствен цикъл е по-къс от отчетния период (една календарна година) или се извършва в две календарни години;
- продукцията от неселскостопанските дейности на селскостопанските единици, когато те са счетоводно отделими.

**Нетният доход по факторни разходи** (изчислен след приспадане от нетната добавена стойност по базисни цени на стойността на другите данъци върху производството като се прибави стойността на другите субсидии върху производството) измерва доходността от всички фактори на производството - земя, капитал и труд.

**Нетният опериращ излишък/нетен смесен доход** (изчислен след приспадане от нетната добавена стойност по базисни цени на компенсациите на наетите лица и другите данъци върху производството и добавяне на другите субсидии върху производството) измерва доходността от използването на земята, капитала и незаплатения труд.

**Нетният предприемачески доход** (изчислен след прибавяне към нетния опериращ излишък/нетен смесен доход на лихвите, получени от земеделските стопанства, опериращи като компании, и приспадане на платените от тях лихви и ренти) измерва компенсацията на незаплатения труд, възнаграждението от земята, принадлежаща на земеделските стопанства, и дохода от използването на капитала.

Данните за икономическите сметки за селското стопанство се разработват за календарна година по текущи и съпоставими цени при база преходната година. Разработват се и икономически сметки на регионално ниво NUTS2.

### **Източници на информация**

Основни източници на информация са статистическите наблюдения, проведени от НСИ, и наблюденията на отдел „Агростатистика“ в МЗХГ. Използвани са и данни на Държавен фонд „Земеделие“ (Разплащателна агенция) за финансовото подпомагане в селското стопанство.

Приложение

Таблица 1

Крайна продукция по базисни цени - окончателни данни за 2020 година

	Текуща стойност за 2020 г. - млн. лв.	Индекс на физическия обем	Индекс на цените	Индекс 2019 = 100
<b>Продукция от отрасъл „Селско стопанство“</b>	<b>7866.1</b>	<b>89.0</b>	<b>107.3</b>	<b>95.5</b>
<b>Продукция от селското стопанство</b>	<b>7662.0</b>	<b>88.8</b>	<b>107.4</b>	<b>95.3</b>
<b>Продукция от растениевъдството</b>	<b>5238.0</b>	<b>84.0</b>	<b>110.6</b>	<b>93.0</b>
Зърнени култури	2608.5	81.0	109.8	88.9
Технически култури	1667.0	87.1	114.2	99.5
Фуражни култури	131.2	80.3	114.1	91.6
Зеленчуци	373.8	83.6	104.9	87.7
Картофи	73.1	99.1	85.8	85.0
Плодове	343.5	90.8	113.4	103.0
Други растениевъдни култури	40.9	111.9	103.3	115.5
<b>Продукция от животновъдството</b>	<b>1962.0</b>	<b>102.0</b>	<b>100.7</b>	<b>102.7</b>
Селскостопански животни	988.2	101.0	101.6	102.6
Продукти от животновъдството	973.8	103.0	99.8	102.8
<b>Продукция на селскостопански услуги</b>	<b>462.0</b>	<b>91.6</b>	<b>102.5</b>	<b>93.9</b>
<b>Неселскостопански неотделими второстепенни дейности</b>	<b>204.1</b>	<b>98.1</b>	<b>104.6</b>	<b>102.6</b>
<b>Междинно потребление</b>	<b>4446.6</b>	<b>94.9</b>	<b>98.1</b>	<b>93.1</b>
Семена и посадъчен материал	216.5	104.0	101.7	105.7
Горива и масла	907.5	96.3	88.7	85.4
Торове и почвени подобрители	455.0	103.4	93.7	96.9
Препарати за растителна защита	319.7	97.0	98.8	95.8
Ветеринарни разходи	251.7	93.5	103.4	96.7
Фуражни добавки	918.4	89.3	102.5	91.5
Поддръжка и ремонт на машини	338.1	100.6	102.1	102.8
Поддръжка на сгради	146.0	89.2	101.5	90.5
Селскостопански услуги	462.0	91.6	102.5	93.9
ФИЗИМ	74.4	90.4	102.5	92.7
Други стоки и услуги	357.3	91.7	102.5	94.0
<b>Брутна добавена стойност по базисни цени</b>	<b>3419.5</b>	<b>80.9</b>	<b>122.3</b>	<b>98.9</b>
Потребление на основен капитал	922.6	100.7	100.7	101.3
<b>Нетна добавена стойност по базисни цени</b>	<b>2496.9</b>	<b>73.8</b>	<b>132.8</b>	<b>98.0</b>
<b>Нетен доход по факторни разходи</b>	<b>4772.6</b>	-	-	<b>100.8</b>
<b>Нетен опериращ излишък</b>	<b>3661.1</b>	-	-	<b>99.8</b>
<b>Нетен предприемачески доход</b>	<b>2405.7</b>	-	-	<b>97.9</b>